

Om denna samling

Varje essä i den här samlingen börjar i det lilla: en frysbox som tystnar, en sedel ett barn inte känner igen, en tom hylla i ett sjukhusförråd, en skylt vid vägkanten som aldrig slocknar. Det är ingen slump. Det moderna samhället är byggt så att dess mest avgörande beroenden är osynliga i vardagen – de märks först när de upphör. Den här samlingen är ett försök att göra dem synliga i förväg, innan verkligheten gör det åt oss.

De trettio texterna behandlar var sitt system – el, pengar, vård, mat, vatten, drivmedel, telekom, värme, skyddsrum, krisledning, och så vidare – men de är inte fristående kapitel i en katalog. De är snarare snitt genom samma kropp, sedda från olika vinklar. Elnätet dyker upp igen i essän om vatten, om fjärrvärme, om telekom. Betalningssystemen återkommer i essän om mat, om sjukvård, om drivmedel. Det är avsiktligt: poängen är just att inget av dessa system står för sig själv. De bär varandra, och de faller tillsammans.

Den gemensamma tesen är enkel att formulera men svår att leva med: ett samhälle optimerat för effektivitet i normaltids är, per definition, ett samhälle med små marginaler i orostid. Just-in-time-logik, centralisering, digitalisering och global handel har gjort vardagen billigare och bekvämare – och samtidigt tunnare. Varje essä undersöker var den tunnheten sitter, vad som händer när den provas, och vilken sorts motståndskraft som skulle krävas för att den inte ska brista.

Detta är inte en undergångsberättelse. Det är en inventering av beroenden, skriven i förhoppning om att den som ser strukturen också kan välja att stärka den.

Läsanvisning

Det är sämre att läsa essäerna i rak följd, 01 till 30 – inte för att ordningen är fel, utan för att texterna är skrivna för att korsreferera varandra, och den kopplingen syns bäst om man rör sig mellan kluster i stället för att plöja på linjärt. Ett förslag:

1. Börja med grundpelarna (01, 05, 06, 07, 08).

El, vatten, drivmedel, telekom och uppvärmning. Dessa fem är fundamentet som nästan alla andra essäer refererar tillbaka till ("som i el-essän..."). Läser man dem först blir referenserna i resten av samlingen begripliga direkt, i stället för att kräva att man bläddrar tillbaka.

2. Fortsätt med de materiella flödena (02, 04, 11, 13, 28).

Pengar, mat, kritiska råvaror, transporter, statens finanser – systemen som förflyttar och fördelar det grundpelarna producerar.

3. Sedan omsorgen om människor (03, 15, 16, 25, 30).

Sjukvård, skola/förskola, äldreomsorg, boende, djurhållning – där bristerna i steg 1 och 2 slår hårdast och snabbast mot enskilda liv.

4. Ordning, säkerhet och försvar (09, 14, 19, 23).

Skyddsrum, rättsstat, militärt försvar, räddningstjänst – de funktioner som ska hålla ihop samhället när trycket stiger.

5. Den mjuka vävnaden (10, 20, 21, 24).

Psykologiskt försvar, civilsamhälle, existentiellt krisstöd, media – det som håller människor samman när institutionerna inte räcker till.

6. Krisledning, kontinuitet och de udda hörnen (12, 17, 18, 22, 26, 27, 29).

Kompetensförsörjning, krisledning, evakuering, sanitet, analoga rutiner, post, digital skenlösning – avslutningsvis, som en sammanfattande genomgång av hur staten faktiskt ska hantera allt det föregående när det inträffar samtidigt.

Avsluta med referens- och litteraturlistan (essä 31) som fördjupning för den som vill gå vidare i källorna.

En annan möjlighet är att läsa en essä per kluster i taget, med några dagars mellanrum, snarare än att ta ett helt kluster i följd – då hinner tesen sjunka in innan nästa perspektiv läggs på.